

Steeds meer meldingen van *Lawsonia intracellularis*

dr. Kees Kalis, dierenarts

Lawsonia intracellularis is een nieuwe ziekte bij paarden in Nederland. Bij varkens was de ziekte al veel eerder bekend, waardoor in eerste instantie aangenomen werd dat contact met varkens(mest) de belangrijkste besmettingsbron is geweest. Tegenwoordig is er lang niet altijd een relatie met varkens of varkensmest aantoonbaar.

De ziekte wordt gekenmerkt door een ontsteking van de darmwandcellen, waardoor er een woekering van cellen ontstaat die leidt tot een verdikking van de darmwand. Daardoor ontstaat een sterk verminderde opnamecapaciteit van de darmwand voor voedingsstoffen in het voer. Daardoor vermageren de dieren sterk. Doordat de voedingsstoffen in de darm blijven in plaats van dat ze in het bloed worden opgenomen, ontstaat diarree en/of koliek. Door de slechtere opname uit de darm ontstaat een eiwittekort in het bloed. Hierdoor kan een onderhuidse vochtophoping (oedeem) ontstaan onder de buik en borst. Als een eiwittekort in het bloed van oude (gespeende) veulens wordt geconstateerd met klachten van vermagering, koliek of diarree, dan kan dit wijzen op een besmetting met *Lawsonia intracellularis*.

Meer meldingen

Hoewel het ziektebeeld al 25 jaar geleden werd beschreven, is er pas sinds het begin van deze eeuw sprake van een probleem bij paarden. De ziekte wordt in de Verenigde Staten nu al in bepaalde gebieden beschouwd als één van de belangrijkste besmettelijke oorzaken van vermagering, diarree en sterfte bij gespeende veulens. Ook in Europa komen steeds meer meldingen van paardendierenartsen en klinieken over stoeterijen met opfokproblemen door deze bacterie.

Veel diersoorten

De bacterie zelf is pas ruim tien jaar geleden voor het eerst gekweekt en getypeerd. Dat kwam omdat de bacterie alleen in de cellen zelf groeit, waardoor deze geen groei te zien gaf op de traditionele voedingsbodems. Dit lukte pas toen de kweek werd gedaan op cellijnen die normaliter gebruikt worden voor de kweek van virussen. De bacterie kan vele diersoorten besmetten zoals varkens, hamsters, paarden, vossen, herten, apen, konijnen en zelfs vogels. Tot voor kort bleven klinische uitbraken bij andere dieren dan varkens echter uit. Pas in 2005 werd de besmetting in onze omgeving voor het eerst vastgesteld bij een trekpaardjaarling in België.

Verschijnselen

Naast een snelle vermagering zijn de belangrijkste verschijnselen koorts, oedeem onder de buik en borst, koliek en/of diarree. Bij opname in een kliniek is met echografie een duidelijk verdikte darm te zien. Bij bloedonderzoek valt op dat het bloedeiwitgehalte

en vooral het bloedalbuminegehalte laag is. Doordat de bacterie al veel eerder bij varkens problemen veroorzaakte, had de GD al een test beschikbaar voordat de kiem bij paarden problemen ging geven. Daardoor kan de diagnose snel worden bevestigd, zowel door het aantonen van de bacterie zelf als door het aantonen van de antistoffen. De testresultaten moeten passen bij de klinische verschijnselen en resultaten van overig onderzoek, aangezien paarden bijvoorbeeld alleen positief op antistoffen kunnen worden

na blootstelling aan de bacterie zonder vervolgens een klinisch probleem te ontwikkelen. Universiteit Utrecht (dr. Marianne Sloet) is in samenwerking met GD en diverse paardenklinieken een onderzoek gestart om meer inzicht te verkrijgen in de mate van verspreiding onder de Nederlandse veulens. De resultaten hiervan komen binnenkort beschikbaar.

Tijdige diagnose

Alleen als de diagnose tijdig wordt gesteld, is de prognose gunstig. De bacterie is namelijk gevoelig voor verschillende antibiotica

Pathologisch onderzoek

Als uw veulen met verschijnselen van vermagering, oedeemvorming onder buik en borst en/of diarree overleden is, dan kunt u het beste dit veulen bij de GD aanbieden voor pathologisch onderzoek. Dit om deze besmetting uit te sluiten dan wel vast te stellen. Dat is van groot belang om uw eventuele andere veulens tijdig te kunnen behandelen.

en genezing volgt mits de behandeling maar lang genoeg wordt volgehouden.

Mest- en bloedmonster

Natuurlijk kunnen de klachten van vermagering en diarree ook door veel andere ziekten worden veroorzaakt, waarbij helaas wormbesmettingen nog steeds de belangrijkste zijn. Lawsonia moet echter aan het rijtje van mogelijke oorzaken worden toegevoegd. Voor onderzoek kan zowel een mestmonster als een bloedmonster worden ingestuurd. Voor een positieve testuitslag moeten voldoende bacteriën en/of antistoffen aanwezig zijn. Het kan dus nodig zijn het onderzoek na enige tijd te herhalen. Bij de test in het mestmonster wordt het DNA van de bacterie via moleculaire technieken aangetoond. Hierdoor is de tijdrovende en moeilijke kweek van de bacterie niet meer nodig. Het aantonen van de bacterie is altijd de meest zekere vorm van diagnose. Bij de test in het bloed wordt de hoeveelheid afweerstoffen in het serum gemeten. Het aantonen van afweerstoffen zegt alleen iets over een contact met de bacterie, hoe lang ook geleden. Alleen bij een sterke stijging van deze hoeveelheid afweerstoffen is er sprake van een recente besmetting. Het laten bepalen van het gehalte aan (albumine-)eiwit in het bloed is bij een Lawsoniabesmetting belangrijk om de ernst van de besmetting te meten en een eventueel herstel vast te stellen na de behandeling.

